

สารบัญ

บทที่ 1	เรื่องราวของผิวหนังและเครื่องสำอาง	1
	หน้าที่ของผิวหนัง	1
	โครงสร้างและหน้าที่ขององค์ประกอบของผิวหนังส่วนต่าง ๆ	2
	หนังกำพร้า	3
	หนังแท้	4
	ต่อมไขมัน	5
	ต่อมกลิ่น	5
	ต่อมเหงื่อ	6
	ชั้นรองรับผิวหนัง	6
	ลักษณะผิวหนังที่ปรากฏให้เห็นภายนอก	6
	อาการผิดปกติของผิวหนัง	8
	ระบบการควบคุมน้ำของผิวหนัง	8
	สภาพกรดของผิวหนัง	9
	ระบบการสร้างคีราตินของผิวหนัง	9
	การระคายเคืองและการแพ้ของผิวหนัง	11
	ขนและผม	12
	เล็บ	13
	เครื่องสำอางสำหรับผิวหนัง	15
	ข้อควรระวังในการผลิตเครื่องสำอางสำหรับผิวหนัง	16
บทที่ 2	ฮอร์โมนที่เกี่ยวข้องกับผิวหนังและเครื่องสำอาง	18
	ฮอร์โมน	18
	ฤทธิ์ทางเภสัชวิทยาของฮอร์โมนเพศต่อผิวหนังและขน	19
	ผลทางเภสัชวิทยาของฮอร์โมนเปลือกต่อมหมวกไตต่อผิวหนังและระบบภูมิแพ้	21
	การนำฮอร์โมนมาใช้ผลิตเครื่องสำอาง	22
	เทคนิคการตั้งตำรับผลิตภัณฑ์ครีมฮอร์โมน	23
	ตัวอย่างผลิตภัณฑ์ครีมฮอร์โมน	23
บทที่ 3	บทบาทของวิตามินต่อผิวหนังและเครื่องสำอาง	27
	บทบาทของวิตามินต่อการทำงานของร่างกาย	27
	วิตามินที่ละลายในไขมัน	27
	วิตามินที่ละลายในน้ำ	30

	การใช้วิตามินทาภายนอกและในเครื่องสำอาง	32
	เทคนิคการผสมวิตามินในผลิตภัณฑ์เครื่องสำอาง	38
	การใช้ผลิตภัณฑ์วิตามินรวมทาภายนอก	40
	การเติมวิตามินเกินในสูตรผลิตภัณฑ์	40
	ตัวอย่างผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางที่ผสมวิตามิน	42
	ตัวอย่างผลิตภัณฑ์ทางการค้าที่มีจำหน่ายในท้องตลาดเมืองไทย	46
บทที่ 4	ผลิตภัณฑ์จากธรรมชาติในเครื่องสำอาง	49
	ผลิตภัณฑ์จากธรรมชาติกับเครื่องสำอาง	49
	ผลิตภัณฑ์จากธรรมชาติที่ได้จากพืช	51
	ผลิตภัณฑ์จากธรรมชาติที่ได้จากสัตว์	52
	สูตรตัวอย่างผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางที่ผสมสารจากธรรมชาติ	53
บทที่ 5	ครีมสำหรับผิวหน้า	62
	สาเหตุและความจำเป็นในการใช้ครีมสำหรับผิวหน้า	62
	เทคนิคการตั้งตำรับครีมสำหรับผิวหน้า	63
	ตัวอย่างผลิตภัณฑ์ครีมสำหรับผิวหน้า	74
บทที่ 6	เครื่องสำอางสำหรับชะลอความแก่	87
	บทนำ ทฤษฎีของความแก่และเหตุผลในการชะลอความแก่	87
	การนำ soluble collagen มาใช้ในเครื่องสำอาง	88
	ตัวอย่างผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางที่ผสม soluble collagen	90
	การนำฮอร์โมนมาใช้ในเครื่องสำอางชะลอความแก่	91
	การนำวิตามินมาใช้ในเครื่องสำอางชะลอความแก่	91
	ตัวอย่างผลิตภัณฑ์ทางการค้าที่มีจำหน่ายในท้องตลาดเมืองไทย	92
บทที่ 7	ผลิตภัณฑ์ขจัดสิว	94
	ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับสิว	94
	การเปลี่ยนแปลงของผิวหน้าเมื่อเกิดสิว	95
	การรักษาสิว	98
	ข้อแนะนำสำหรับคนปกติที่ไม่ได้เป็นสิวเพื่อป้องกันการเกิดสิว	99
	ยารักษาสิว	99
	ตัวอย่างตำรับผลิตภัณฑ์รักษาสิวซึ่งใช้ภายนอก	103
	ตัวอย่างผลิตภัณฑ์ทางการค้าที่มีจำหน่ายในเมืองไทย	107
บทที่ 8	ผลิตภัณฑ์ขจัดสีผิวและขจัดฝ้า	109
	การเกิดสีผิวตามธรรมชาติในร่างกาย	109

	กลไกการขจัดสีผิว	111
	สารขจัดสีผิวและการตั้งสูตรผลิตภัณฑ์	112
	การเกิดฝ้าและกระ	114
	การขจัดฝ้าหรือการป้องกันรักษาฝ้า	115
	ตัวอย่างผลิตภัณฑ์รักษาฝ้าและขจัดสีผิวต่าง ๆ	116
	การประเมินผลและทดสอบความคงตัวของผลิตภัณฑ์	121
	ตัวอย่างผลิตภัณฑ์การค้าที่มีขายในท้องตลาดเมืองไทย	122
บทที่ 9	ผลิตภัณฑ์ระงับเหงื่อและขจัดกลิ่นตัว	123
	การเกิดกลิ่นตัว	123
	การขจัดกลิ่นตัว	125
	สารระงับเหงื่อและสารขจัดกลิ่นตัว	125
	เทคนิคและข้อควรคำนึงในการตั้งสูตรผลิตภัณฑ์ระงับเหงื่อและขจัดกลิ่นตัว	130
	การประเมินประสิทธิภาพการระงับเหงื่อ	131
	ตัวอย่างผลิตภัณฑ์ระงับเหงื่อและขจัดกลิ่นตัว	132
บทที่ 10	ผลิตภัณฑ์ป้องกันแสงแดด	143
	บทนำ และการดูแลรักษาผิว	143
	รังสีจากดวงอาทิตย์	145
	การตอบสนองของร่างกายต่อรังสี UV	146
	ผลของแสงแดดต่อผิวหนัง	147
	การป้องกันแดดเผา	150
	สารที่ใช้เป็นสารป้องกันแสงแดด	152
	ข้อพิจารณาในการเลือกสารเพื่อตั้งตำรับผลิตภัณฑ์ป้องกันแสงแดด และผลิตภัณฑ์ทำให้ผิวมีสีแทนที่ดี	157
	การตั้งตำรับผลิตภัณฑ์ป้องกันแสงแดด	158
	ตัวอย่างตำรับผลิตภัณฑ์ป้องกันแสงแดด	162
	การตั้งตำรับผลิตภัณฑ์ทำให้สีผิวเข้ม	168
	การประเมินประสิทธิภาพของผลิตภัณฑ์ป้องกันแสงแดด	175
	ตัวอย่างผลิตภัณฑ์ทางการค้าที่มีจำหน่ายในท้องตลาดเมืองไทย	178
ภาคผนวก		183

สารบัญรูป

บทที่ 1

รูปที่ 1.1 ก	ภาพตัดขวางแสดงส่วนประกอบและการเรียงตัวของเซลล์ชั้นหนังกำพร้าและหนังแท้	2
รูปที่ 1.1 ข	ภาพตัดขวางแสดงให้เห็นโครงสร้างของผิวหนังชั้นต่าง ๆ ตลอดจนต่อมต่าง ๆ ใต้ผิวหนังและขน	3
รูปที่ 1.2	แสดงลักษณะของต่อมต่าง ๆ ใต้ผิวหนัง	6
รูปที่ 1.3	แสดงถึงการแบ่งตัวของเซลล์หนังกำพร้า (differentiation)	11
รูปที่ 1.4	แสดงส่วนประกอบต่าง ๆ ของเล็บ	14

บทที่ 7

รูปที่ 7.1	แสดงความแตกต่างของต่อมไขมันในสภาพปกติและสภาพที่ผิดปกติจากการกระตุ้นของฮอร์โมน	96
รูปที่ 7.2	แสดงการเกิดไมโครคอมมีโดน	96
รูปที่ 7.3	แสดงการเกิดสิหัวปิด	97
รูปที่ 7.4	แสดงการเกิดสิหัวเปิด	97

บทที่ 8

รูปที่ 8.1	แสดงเซลล์สร้างสีและการกระจายของเม็ดสีในเซลล์ผิวหนังชั้นหนังกำพร้า	110
รูปที่ 8.2	แสดงตำแหน่งการเกิดฝ้าบนใบหน้า	114

บทที่ 10

รูปที่ 10.1	กราฟแสดงค่า E และค่า S ของ PABA ณ ความเข้มข้นต่าง ๆ กัน	176

สารบัญตาราง

บทที่ 1

ตารางที่ 1.1	แสดงส่วนประกอบชั้นต่าง ๆ ของผิวหนัง	2
ตารางที่ 1.2	ความแตกต่างของการระคายเคืองและการแพ้ที่เกิดขึ้นกับผิวหนัง	12
ตารางที่ 1.3	แสดงสถิติการแพ้เครื่องสำอางชนิดต่าง ๆ ในสหรัฐอเมริกา	17

บทที่ 2

ตารางที่ 2.1	ความเข้มข้นและชนิดของฮอร์โมนที่ใช้ในผลิตภัณฑ์เครื่องสำอาง	21

บทที่ 3

ตารางที่ 3.1	การทดสอบการป้องกันอาการไหม้แดดของสีผึ้งที่ผสมวิตามินบี 5	37
ตารางที่ 3.2	คุณสมบัติทางเคมี กายภาพ ปริมาณที่ใช้และความเข้ากันไม่ได้ของวิตามินในผลิตภัณฑ์เครื่องสำอาง	41

บทที่ 5

ตารางที่ 5.1	แสดงถึงส่วนประกอบและคุณสมบัติของอนุพันธ์ lanolin ที่นิยมใช้	64-65

บทที่ 6

ตารางที่ 6.1	แสดงส่วนประกอบของ purified soluble collagen	89

บทที่ 7

ตารางที่ 7.1	ความระคายเคืองที่เกิดจากกรดวิตามินเอในรูปแบบต่าง ๆ	103

บทที่ 9

ตารางที่ 9.1	US FDA OTC Antiperspirant Review Panel แสดงความปลอดภัยในการใช้สารระงับเหงื่อชนิดต่าง ๆ	127
ตารางที่ 9.2	แสดงถึงประสิทธิภาพในการลดการหลั่งเหงื่อของผลิตภัณฑ์รูปแบบต่าง ๆ จากข้อมูลของ US FDA OTC Antiperspirant Review Panel	132

บทที่ 10

ตารางที่ 10.1 สารที่เป็น Photosensitizer ที่รู้จักกันทั่วไป	148
ตารางที่ 10.2 แสดงค่า Spectrophotometric Parameters ของสารป้องกันแสงแดดที่นิยมใช้	155
ตารางที่ 10.3 สารป้องกันแสงแดดที่นิยมใช้ในปัจจุบัน	155-156
ตารางที่ 10.4 ค่าความเข้มข้นและประสิทธิภาพของสารป้องกันแสงแดด ในกระสวยตาต่าง ๆ	159
ตารางที่ 10.5 ผลของการกระสวยตาต่อประสิทธิภาพของสารป้องกันแสงแดด	160

“โลกนี้หมุนเวียน สดสวยและรื่นรมย์ ก็เพราะมีเพศหญิงช่วยเป็นแรงใจ หากหญิงไร้ความงาม หรือไม่
เสริมสร้างความงามด้วยไซร์ ก็จงรู้เถิดว่า ห่านกำลังทำให้โลกนี้หยุดหมุน”

คัดจากบทความของ นพ.วิชารถ เพชรบุตร ที่ลงในวารสารแพทย์ มีนาคม 2526

1

เครื่องสำอางสำหรับผิวหนัง

(COSMETICS FOR SKIN)

p. 53 collagen
หนังสือคู่มือ

เลขหมึก 668.55
พ 36
2632
เลขทะเบียน 5431
วันที่ // 1ม.ก.133

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พิมพร ดีลาพรพิสิฐ
ภ.บ. (เกียรตินิยมอันดับ 2), ภ.ม.
ภาควิชาเภสัชอุตสาหกรรม คณะเภสัชศาสตร์
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

สำนักพิมพ์โอเดียนลโตร์

860-862 วังบูรพา กรุงเทพมหานคร 10200 โทร. 221-0742, 221-6567
218/10-12 สยามสแควร์ซอย 1 กรุงเทพมหานคร 10500 โทร. 251-4476, 254-8806 - 7

หนังสือพิมพ์ โอเดียนลโตร์ จำกัด